

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

เทคโนโลยีมีบทบาทเกี่ยวข้องในการทำงานปัจจุบันอย่างมาก ทั้งเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร ล้วนมีความสำคัญต่อการทำงานในทุกแห่ง ก่อให้เกิดความสะดวกและความรวดเร็วในการทำงานมากขึ้น แต่มีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทำงาน คือโครงสร้างขององค์กรที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ตัวบุคลากรแต่ละคนสามารถทำงานและมีอำนาจในการตัดสินใจได้มากขึ้น การตรวจสอบการทำงานสามารถทำได้โดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ไม่ต้องพบปะกันโดยตรง ขั้นตอนหรือวิธีการทำงานได้เปลี่ยนแปลงไป และอำนาจในการตัดสินใจในการทำงานที่มากขึ้นเช่นกัน องค์กรบางแห่งอาจต้องการบุคลากรที่มีความรู้มากขึ้น นอกจากนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้งานเทคโนโลยี ยังส่งผลถึงพื้นที่ภายในห้องทำงานซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ต้องใช้ในการติดตั้ง การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา เกิดขึ้นในพื้นที่ห้องทำงานเดิมที่การออกแบบยังมิได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ งานวิจัยนี้ทำให้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมองค์กร และการจัดผังสำนักงานอย่างไร เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นเป็นแนวทางการออกแบบสำนักงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและการจัดพื้นที่สำนักงานมีความแตกต่างกันตามแต่ละวัฒนธรรม (กนกกร ธรรมโกติน, 2548) และเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมองค์กร ในด้านโครงสร้างและวิธีการทำงาน (Kiernan, 1995) โดยทั่วไปการออกแบบผังสำนักงานจะคำนึงถึงทิศทางไหลของงาน (workflow) แต่เมื่อมีเทคโนโลยีเข้าร่วม วิธีการทำงานเดิมจะถูกเปลี่ยนไป การจัดผังของสำนักงานก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเช่นกัน ในปัจจุบันทางรัฐบาลกำลังส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและแสดงความโปร่งใส ดังเช่น ในโครงการ E-Government ซึ่งสิ่งนี้ส่งผลต่อรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรเดิมและการใช้พื้นที่สำนักงาน

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้งานเทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กร และการจัดผังสำนักงาน โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่เป็นหน่วยงานภายในกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด ซึ่งเป็นองค์กรราชการที่มีความชัดเจนในเรื่องวัฒนธรรมองค์กร และเริ่มมีการใช้

เทคโนโลยีในการทำงานร่วมเช่น ระบบ POLIS และ E-COP ผลของการศึกษาที่ได้รับจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรราชการอื่น ๆ หรือองค์กรเอกชนที่มีความคล้ายคลึงได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะการใช้พื้นที่สำนักงานกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดและสถานีตำรวจภูธรอำเภอซึ่งในปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาร่วมงาน
2. ศึกษาผลกระทบของการใช้งานเทคโนโลยีที่มีต่อวัฒนธรรมองค์กร และลักษณะการใช้งานพื้นที่สำนักงาน
3. กำหนดแนวทางการออกแบบจัดพื้นที่ผังสำนักงานขององค์กรที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมองค์กรและการใช้งานเทคโนโลยี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ศึกษาบริเวณพื้นที่สำนักงานของกองบังคับการตำรวจภูธรและสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. กลุ่มประชากรในการศึกษาคือ ผู้ใช้งานในพื้นที่สำนักงานและการจัดพื้นที่ของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดและสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัยอันได้แก่
 - 1) ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี
 - 2) ปัจจัยทางด้านกายภาพของการจัดผังสำนักงาน
 - 3) ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมองค์กร

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1. ตัวแปรด้านเทคโนโลยี มีผลกระทบต่อตัวแปรด้านการจัดผังสำนักงาน
2. ตัวแปรด้านเทคโนโลยี มีผลกระทบต่อตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์กร
3. ตัวแปรด้านวัฒนธรรมองค์กร มีผลต่อตัวแปรด้านการจัดผังสำนักงาน
4. ตัวแปรด้านเทคโนโลยี มีผลต่อตัวแปรด้านวัฒนธรรม และส่งผลถึงตัวแปรด้านการจัดผังสำนักงาน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีที่มีต่อลักษณะการใช้พื้นที่สำนักงานของ บัณฑิตการตำรวจจังหวัดและสถานีตำรวจภูธรอำเภอ ที่นำเข้ามาช่วยในการทำงาน
2. เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือองค์กรราชการอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจกับผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีต่อการจัดผังสำนักงาน
3. เสนอแนวทางการออกแบบจัดพื้นที่ผังสำนักงานขององค์กร โดยคำนึงถึง วัฒนธรรมองค์กรและการใช้งานเทคโนโลยี

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วัฒนธรรมองค์กรของข้าราชการตำรวจ หมายถึง พฤติกรรมที่ข้าราชการตำรวจ ปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ และเรื่องราวในองค์กรที่มีความเข้าใจตรงกัน ในงานวิจัยนี้ได้แก่ วัฒนธรรมเรื่อง ความรู้ที่ใช้ในการทำงาน ช่วงเวลาพัก การประเมินผลงาน ขั้นตอนการทำงาน ความสัมพันธ์ทางสังคมภายในองค์กร ความเป็นผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา การสื่อสาร และการ ถ่ายทอดวัฒนธรรมในองค์กร

2. เทคโนโลยี หมายถึง การประยุกต์เอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาทำให้เกิด ประโยชน์ การศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ ก็เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติ กฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ และ หาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในงานวิจัยนี้ศึกษาเทคโนโลยีสองด้านซึ่งมีผลต่อการทำงานใน สำนักงานอันได้แก่

1) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ หมายถึง วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ คอมพิวเตอร์ในการทำงานการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในสำนักงาน ซึ่งจะทำให้การทำงานต่าง ๆ ทำได้สะดวกรวดเร็วและง่ายขึ้น

2) เทคโนโลยีการสื่อสาร หมายถึง วิทยาการที่เกี่ยวกับศิลปะในการนำเอา วิทยาศาสตร์ประยุกต์มาทำให้เกิดประโยชน์ การนำสื่อหรือข้อความของฝ่ายหนึ่งส่งให้อีกฝ่าย หนึ่ง ประกอบด้วยผู้ส่งข่าวสารหรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร ช่องทางการส่งข้อมูล ซึ่งเป็นสื่อกลาง หรือตัวกลางอาจเป็นสายสัญญาณ และหน่วยรับข้อมูลหรือผู้รับสาร

3. ลักษณะทางกายภาพของการจัดผังสำนักงาน หมายถึง ลักษณะการจัดพื้นที่ สำนักงาน เกี่ยวกับรูปแบบการวางเครื่องเรือนและอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ และในที่นี้หมายถึง

ลักษณะทางกายภาพของการจัดผังสำนักงานในองค์กรข้าราชการตำรวจ ซึ่งประกอบไปด้วย พื้นที่สำนักงาน พื้นที่สำหรับเอกสาร พื้นที่สำหรับอุปกรณ์พิเศษ พื้นที่เก็บของ พื้นที่ส่วนพิเศษ อื่น ๆ ได้แก่ ห้องรับรองพิเศษ ห้องประชุม ห้องรับประทานอาหาร พื้นที่พักผ่อนของพนักงาน ซึ่งในงานวิจัยนี้ศึกษาลักษณะการจัดผังสำนักงานในแง่ของ

- 1) ตำแหน่งของพื้นที่ต่าง ๆ
- 2) ขนาดของพื้นที่ต่าง ๆ
- 3) ความต้องการเพิ่มหรือลดพื้นที่พิเศษ
- 4) บรรยากาศ